

te weeren, wõip ka wili põllu pääl nink aian põdeda. Kost sa põdemist äratunnet? Põdejal om tõine nägu, kui terwel. Põdeja inemine om rutu terwide sean äratuta, põdeja lehm ehk hoben terwide elajide sean, põdeja pu tõiste puie sean mõt-san ehk aian, põdeja wiljakõrs ehk kartohwli wars neide kõrte ehk warte sean, kel midake wiga ei ole. Tiiju pärast om, et tõbi mõnikõrd üüriseses ajas tul-
lep, mõnikõrd pikalises jääp, et üts tõbine jälle ära-
sütip, tõine tõbe kätte äralõpew. Ent seda ära uske,
et tõbi õisefui wainlane ehk waras sissetulep kurja
tegema nink enne wälja ei lä, kui ta rikmisega ehk
riimimisega oma himu om täitnu, ehk tõine kangemb
teda sunnip tema cest paku minema; enge teedle, et
tema idu sarnane om, mes seemne tera sisen ehk
muna rebu sisen elap, ent mite enne ei naka tärk-
ma nink paisuma, enne kui rõseus nink lämi aur
parajaste tema külge putup nink teda liisma panep,
et ta awalikus saap, niidade et seemne tera itu wäl-
jaajap nink muna rebust kanapojakene sünnip. Kui
rõseus nink lämi aur mite külge ei putu, siis ei naka
ka tera icanema, ei ka munast pojakene ilmuma.
Mes asja ne omma, mes tõbe idu ihu sisen tärk-
ma pandwa ehk haigust sünnitawa, seda ei wõdi ni
lühidelt wäljaseletada nink se om ka enamaste teed-
mata, om parajaste ütelda üts salaus, mes Looja
ei ole tahtnu awalbada; ent se om tiiju pärast, et,
kui tõbi jo wäljan om nink tõbine pruugip se wasta
rohtu, kas ta seda sissewõtup ehk wäljast päälpa-
nep, sedamööda, messugune tõbi täl om, siis wõip
tõbine sūtida, kui rohi õige rohi om nink õigel wiisil
praugitas. Rohitsemise rohu omma mitmasugutse,
muist taimeriigist, muist kiwiriigist, muist elajari-
igist nink tambitas, segatas, keedetis sedawiist, kuis
waja om. Ent et mite kiigil se tarkus ei ole loodu,
et nema kiik tõpe äratundwa ehk teedwa, kuis neid

tõbitsid sünnis arstida, siis nakati aigu mööda hoolt
kandma, et lea ammeti pääle tahsiwa lüüwa, jo-
noorest põlwest seda tarwilist opust saasse. Niisur-
gutse wäljaopatü mehe, kel luba antas, tõbitsid oma
hoole alla wõta nink neid arstida, nimitetas arstis
ehk tohtris. Arst peap siis kiik tõpe äratundma nink
mõistma, mes waja om tähelepanda, et tõbine oma
terwust jälle kätte saas. Seda pidago egautis meelen,
sest om parako Zumal ka sääratsid willand, kel
õigus ei ole, seda nimme kanda, ent siiski julgurwa
tõbitsid arstida nink pääleke weel henda kitwa, et
ütske tõbi ei ole, kelle wasta nema abi ei tiija.
Sääratse inemise ei ole muud, kui kelmi nink petja,
lea Zumalat kiisawa nink tema püha tahtmist
naarus pidawa. Ent les arstimise kunsti tahap
oppi ja tema põhja kätte saada, se kulutap palju
aiga ja raha se pääle; sest ehk kül wanal ajal ine-
miste teedmine tõbest ja tõbe sūtitamisest wälfene
oli nink peake pähä lätse, aigu mööda om tema ni
suures lännu, et wiis ajastaiga weidis arwatas, et
kiige hoolega seda saap wäljaopitus, mes arst peap
teedma, et ta lähambale wõip hääd teta, ehk et ta
ennege temale kahju ei te; ja seegipärast peap arst
ka ammetin weel egapäiwa raamatuid lugema, kos
om sissepaatu, mes tõise arsti omma äraproominu
nink leüdnü tululiku olewat.

Kui lugeja seda om uskwas wõtnu, mes meie
siin oleme ülespandnu, siis kuulko tema ka seda, mes
meil weel om ütlemist neist tõbest, mes esirallikult
siin meie maal etetulewa, nimelt talurahwa sean,
nink kuis siin tõbitside cest hoolt kannetas. Ehk kül
ka meie sean sääratsid tõpe omma, mes muil mail
leütas nink neidega kiigin asjun ütse wiisi wälja-
näütwa, siiski tegewa meie tooremb maapind, meie
külmemba tuule, meie talurahwa jämedamb eluwiis,
neide halwemba maja, waesemba reiuwa nink wae-